

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р ик.н. Лилия Вълчева Каракашева
научна специалност 05 02 10 Световно стопанство и МИО

относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен доктор на науките” по професионално направление 3.7 „Администрация и управление”, докторска програма „Организация и управление вън от сферата на материалното производство”

Рецензията е изготвена на основание на заповед 736 от 23.06.2017 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” за утвърждаване на състав на научно жури

Тема на дисертационния труд:

Антикризисно управление на банковата система на Украйна в съвременните условия

с автор: Виктория Степановна Стойка

Научен ръководител: Проф. д-р ик.н. Бритченко Игорь Геннадьевич

1. Информация за докторанта

Авторът на дисертационния труд притежава научна степен «кандидат на икономическите науки», научно звание «доцент», работи като доцент в катедрата по финанси и банково дело в Държавното висше учебно заведение «Ужгородски национален университет», Украйна.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е разработен в общо 432 стр., в границите на които намираме въведение, пет основни раздела, заключение, приложения, списък на ползвани информационни източници. Последният включва 446 заглавия, в това число 304 на украински език, 62 на руски език, 80 на английски език. Дисертационният труд съдържа 40 таблици, 14 фигури и 8 приложения. В увода на труда правилно се обосновава изборът на темата от позицията на значимост, актуалност и перспективност, кратко, но добре са формулирани теза, обект на изследване, цели и изследователски задачи.

Коректно са формулирани ограниченията по пътя на изследването. Дефинираните хипотези произтичат от целите и задачите и намират убедително потвърждение в изложението.

3.Актуалност и значимост на избраната тема

В контекста на спецификата на съвременната украинска бизнес среда, национални икономически интереси и перспективи безспорно избраната тема на дисертацията и резултатите от представения дисертационен труд обуславят добре аргументирана актуалност и значимост. В условията на постигнатата и прогресираща интернационализация на украинската икономика и усилията за нейната интеграция в световното стопанство състоянието и проблемите на банковата система в страната придобиват характера на една от приоритетните величини при вземането на стратегически решения на макро и микро равнище. Самият избор на темата говори за изследователски усет и икономическа, финансова и управленска култура на докторантката. Потърсената и детайлно изследваната връзка на банковия сектор с кризисното развитие на световната и украинска икономика в близките изминали периоди подчертава актуалността и значимостта на темата на дисертацията.

4.Съответствие с поставените цели, задачи и изисквания за доктор на науките

Положителните резултати от изследването по съвкупност обуславят принципното одобрение на труда като притежаващ необходимите качества на дисертация за получаване на научна степен доктор, както и пълно съответствие между тема и съдържание. Общото впечатление от дисертационния труд говори за прецизност, детайлност и изчерпателност на постановките в границите на ясно формулираните цели и задачи в контекста на темата на дисертацията.

5.Професионална грамотност и осведоменост на докторантката

Дисертационният труд и направените изводи почиват на богата специализирана национална и чужда литература и фактическа информация – много добре обработена в качеството на илюстрация и обосновка на

резултатите от изследването. Цялостната оценка на представения труд убедително говори за добросъвестност и компетентност при ползването на информацията, професионален език и стил на формулиране на постановките, с ясно разграничение на приноса на автора на изследването.

6. Основни положителни резултати

Детайлното запознаване с изследването позволява разкриването и формулирането на редица конкретни положителни резултати, които неизчерпателно са приведени в следващите страници.

- Структурата и логиката на изследването са убедителни и разбираеми като връзки и последователност. Положителен резултат е постигнатата балансираност в различните аспекти на труда: между чужди и собствени становища и оценки; между степен на анализ и синтез; между фактология, прилежно обработена за целите на изследването и направените изводи. Авторът тръгва от изложение на основни теоритични постановки по третираните проблеми, за да разгледа антикризисното управление на банковата система в три основни направления – собствен капитал, чужд капита и формиране на депозити в търговските банки. На тази основа се влиза в проблема за управление на риска в условията на финансова нестабилност. Логично заключение е петият раздел, посветен на усъвършенстване на институционалната структура на банковата система, като инструмент на антикризисно управление.
- Дисертационният труд предлага богата многоаспектност – разгледани са основните характеристики на банковия сектор в динамичен порядък под влияние на кризисното развитие на икономиката като цяло, както и на самата банкова система в Украйна. Заедно с това много добре е обоснована спецификата на банковия сектор и силното му влияние върху другите сектори на икономиката, респ. произтичащите от тук рискове за тях.
- Добро постижение са отлично систематизираните обобщения по различните разглеждани основни въпроси във всички раздели на труда, представени в таблици и фигури, изработени от самия автор на изследването.

- Безспорна положителна оценка заслужават редица конкретни научни и практико-приложни приноси моменти във всички основни раздели на дисертационния труд. Само за илюстрация:
 - убедително и обосновано са дефинирани и разграничени на основата на различни критерии причините и факторите, предизвикващи бановите кризи;
 - много добре е направен анализ на предимствата и рисковете на участието на чужд капитал в украинската банкова система (подраздел 2.2);
 - в дълбочина и детайлност са разгледани проблемите на депозитната политика на украинските банки, сериозните им проблеми в тази насока, ролята на НБУ и регулативните органи в укрепването на банките за целите на рефинансирането;
 - особено внимание е обърнато на възможностите за повишаване на доверието на вложителите в банките с усилията на самите банки, на омбудсман и т.н., като едно от основните условия, стимулиращи успешна депозитна политика.
- Ключово място в дисертационния труд заема четвъртият раздел, посветен на рисковете, с които е свързана дейността на банките в условията на финансова нестабилност, т.е. обект на анализ е антикризисното управление на риска и възможностите за противодействие от страна на банките и регулативните органи. По същество авторът на изследването предлага методология за определяне и изследване на рисковете, както и механизъм за антикризисно управление в условията на проявлението на различните видове рискове.
- Дисертационният труд притежава един своеобразен но твърде значим положителен ефект за автора и неговия научен ръководител – отваря широко изследователското пространство за търсене на отговори на редица специфични въпроси свързани с антикризисното управление на банковия сектор в условията на висока степен на интернационализация, несигурност и нестабилност и чести промени в икономическия и политически живот.
- Не би следвало да отменим и един друг положителен аспект на представеното изследване – всяка част приключва с много добре формулирани и обосновани изводи, което представлява логичен преход към изложението в последващия анализ, т.е. част на дисертационния

труд. Явно изводите са на самия автор и обосновават постигнатите резултати в съответна част на изследването.

- В този ѝ вид дисертацията безспорно допринася за информационното обогатяване на наличната литература по най-актуалните въпроси на нашето съвремие в един от основните сектори на международната икономика и политика – финансовият.

7.Критични бележки

- Критичните бележки към дисертационния труд са във висока степен и въпроси към автора на изследването. Това е обусловено от постигнатите резултати, които със своя обхват, богат спектър на проблемни характеристики, конкретност и синтезираност провокират изводи и въпроси. В този смисъл ще обърна внимание главно върху следното:
- В раздел първи успешно са синтезирани редица теоритични постановки за същността и причините на банковите кризи, но в по-нататъшния анализ не става ясно в каква степен финансовата, в т.ч. банковата реалност в Украйна ги потвърждава или се различава от тях? Каква е позицията на самия автор на изследването?
- На стр. 60 намираме категоризация на банките на неплатежоспособни, недокапитализирани и платежоспособни? Какви са критериите за тази категоризация - украински или международни?
- Между подраздел 1.2. и 1.3. има едно своеобразно несъответствие – в първия подраздел се представят механизмите на антикризисното управление на банковата система, което притежава характеристиката на теоритична постановка, но в подраздел 1.3., посветен на украинската банкова система в процес на еволюция, не е ясна връзката с тези механизми. Те прилагат ли се и с какъв успех?
- Правилно е обърнато сериозно внимание на чуждия капитал в банковия сектор на Украйна, която не прави изключение от съвременните тенденции на високи темпове на интернационализация на финансовия сектор в света като цяло, но именно поради това възникват следните въпроси:
 - Какви са взимоотношенията на макроравнището на управление на банковата система в Украйна с чуждия капитал и с частните банки? Няма ли проблеми и противоречия в тази насока в светлината на националните интереси и капитал? (Стр. 45-55 и сл.);

- Как стои въпросът с конкуренцията на украинските банки с чуждите? Няма ли опасност от прекалено високо чуждо участие в този важен сектор? Как се справят украинските банки с подобна конкуренция?
 - Украйна не е длъжна да спазва санкциите срещу Русия – руският капитал идва от солидни банки, защо тогава не се възползват украинските банки и предприятия от този капитал по чисто икономически причини? Дори дейността им се блокира. Показателен в това отношение е примерът на големите немски банки и фирми (Стр. 136 и др.);
- На стр. 175 четем *«В широком смысле депозитная политика определяется как стратегия и тактика банка при выполнении деятельности по привлечению ресурсов с целью возвращения, а также при организации и управлении процессом депозита. Депозитную политику в узком смысле, главным образом можно охарактеризовать как стратегию и тактику банка в организации депозитного процесса с целью обеспечения его ликвидности. Таким образом, в соответствии с первым подходом, депозитная политика представляет собой систему управленческих решений, касающихся регулирования депозитного процесса в банке в целом, а согласно второму - набор действий, касающихся привлечения ресурсов и их достаточности для совершения активных операций.»* Интерес представлява отношението на автора към тази постановка, защото двата подхода по същество са взаимно свързани и взаимозависими, те произтичат една от друга!
 - Не е отчетена ролята на банковия маркетинг в депозитната политика, както и финансовата стабилност на националната икономика, степента на риска, конкуренцията между самите банки за привличане на депозити. Освен това депозитната политика е тясно свързана и с действащите регламенти – национални и международни, което заслужава самостоятелна оценка.
 - Подраздел 4.1. съдържа добра информация за същността и видовете рискове, за предлаганите от различните автори класификации, но остават открити съществени въпроси: всяка появила се неблагоприятна ситуация ли е риск? Има ли разлика между риск и несигурност? Риск ли е например лошото управление, некачественото обслужване, недостатъчна квалификация на персонала, защото текстът оставя

впечатление, че и те са категоризирани като вътрешни рискове. Нещо повече, прави ли се разлика между банковите рискове в кризисни условия, и в нормални условия на икономическо развитие? (Стр.257-258 – това рискове ли са?) ?

- Странно защо институционалните аспекти, разглеждани в подраздел 5.1, започват с банки за развитие? Като съдържание подраздел 5.1. и 5.2. показват несъответствие между заглавие и съдържание, защото обект на анализ е институционалната характеристика на банковата система в развитие като инструмент за антикризисно управление. Какво общо имат ислямските институционални особености на банковия сектор и промените в Украйна? Най-малкото трябва да се обоснове подобна връзка (подраздел 5.2.) Самата идея да се приложи моделът на ислямските банки в Украйна не издържа на действителността по понятни причини.
- На места в дисертационния труд желанието и старанието на автора да разгледа и оцени обстойно всички аспекти на поставените цели водят до излишни текстове с историческа стойност или обзорен характер.
- Добре би било приведената ползвана литература да се разграничи по основни видове източници – монографии, студии, статии, интернет страници и т.н. за по-висока прегледност. Като имам предвид същността на темата на дисертацията, би могло да се увеличи делът на чуждата информация.

8.Оценка на публикациите на автора

Представени са общо 58 публикации, посветени на дисертационния труд, от които 5 монографии, 13 статии в международни научни издания и в списания, рецензирани на базата на международни препратки, 9 статии в научни издания, утвърдени от ДАК на Украйна и 30 доклади в трудове на научно-практически конференции. По обем и тематична насоченост публикациите отговарят на изискванията за конкурс по посочената научна и образователна степен доктор на науките, а като съдържание, не само са свързани с проблематиката на защитаваната теза, цели и задачи, но представляват успешен опит за изследователска дейност. Публикациите говорят за много сериозна подготовка на кандидатката по конкурса за доктор на науките.

9.Оценка на автореферата.

Авторефератът е представен в установената форма и съдържание. Той отразява в обобщен вид основните резултати от изследването и дава необходимата представа за теоритичните и приложни постижения на автора. **Справката с приносите**, предложена от самия автор, е добре формулирана и отразява реалността на резултатите. Съгласна съм с така формулираните приноси.

10.Заклучение

Посочените положителни резултати от изследването на доц. д-р Виктория Степановна Стойка на тема „Антикризисно управление на банковата система на Украйна в съвременните условия“ дават достатъчно основание за обща положителна оценка на научния потенциал и възможности за изследователска дейност на кандидата по конкурса. Това ми позволява убедено да гласувам положително за присъждане на доц. д-р Виктория Степановна Стойка на научната и образователна степен доктор на науките по професионално направление 3.7 „Администрация и управление”, докторска програма „Организация и управление във от сферата на материалното производство”

Варна, 30.06.2017 г.

Рецензент:

Проф. д-р ик.н. Л.Каракашева